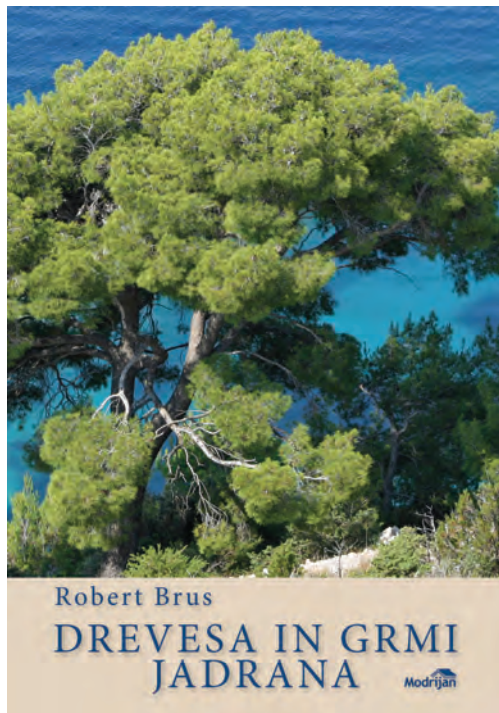

Robert Brus: *Drevesa in grmi Jadrana*

Igor Dakskobler

Priznani, izjemno pišoči dendrolog Robert Brus, profesor na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, je nizu svojih strokovnih in poljudnih knjig o dendroflori letos dodal še eno, zelo obsežno, v kateri je predstavil drevesa in grme Jadrana. Knjiga je izšla pri založbi Modrijan in ima 623 strani. Če je bila v dosedanjih knjigah geografska enota, na katero so se nanašali opisi oziroma izbrane vrste, največkrat Slovenija, je Brus zdaj svoj opisovalni in raziskovalni prostor razširil na celotno vzhodno Jadransko obalo, od Tržaškega zaliva do obal Albanije. Spoznal je, da drevnina ob vzhodni jadranski obali do zdaj še ni bila predstavljena v enotni knjigi. Na podlagi lastnega večletnega raziskovanja ter skrbnega in temeljitega pregleda botanične in dendrološke literature je pripravil izbor 126 drevesnih in grmovnih vrst in jih

v knjigi celovito opisal. Še prej nam v uvodu strnjeno oriše jadransko obalo in osnovne značilnosti njenega rastja, doda pa tudi seznam vrtov in parkov z bogatimi drevesnimi zbirkami. Ti obiska vredni kraji, prav tako pa tudi nahajališča izjemnih ali znanih dreves, so označeni tudi na zemljevidu na notranjih platnicah knjige. Opis vsake vrste je celota, avtor jo imenuje monografija. Vsebuje slovensko in latinsko ime, družinsko pripadnost ter hrvaško, angleško, nemško, italijansko in albansko ime. Splošnemu uvodu z opisom kakšne posebnosti sledijo podrobni morfološki opis, oznaka rastišča, splošna razširjenost in razširjenost ob Jadranu (zelo temeljito, podkrepljeno z viri, tudi s podatki o razširjenosti v notranjosti Slovenije), uporaba in zanimivosti ter omemba (in ponekod tudi opis) podobnih vrst. Tako je na kratko obravnavanih še več kot sto dodatnih vrst, nekatere so predstavljene tudi s fotografijo. Pri opisu vednozelenega česnje (*Rhamnus alaternus*) v tem poglavju tako mimogrede izvemo za novo avtohtono vrsto v flori Slovenije, srednjo oziroma primorsko kozjo česnjo (*Rhamnus intermedius*) – še neobjavljena najdba avtorjevega sodelavca Kristjana Jarnija iz leta 2011 nad Kraškim robom pri Ospu. Bralcu, ki pozna njegove prejšnje knjige, je podobno oblikovana vsebina že poznana – odlikujejo jo strokovnost, izčrpnost, povednost, temeljitost, a prav tako poljudnost in berljivost. Besede nadgradijo odlične in nazorne fotografije – teh je v knjigi zelo veliko (torej lahko mirno zapišemo, da je bogato ilustrirana), so kakovostne in, kar je občudovanja vredno, vse avtorjeve. Lep dokaz, da je Jadranu in njegovi drevnini posvetil ne samo svoje znanje, temveč tudi zahtevno terensko delo. S takim oblikovanjem vsebine želi bralcu vsestransko pomagati – najprej drevo

ali grm prepoznati, nato o njem tudi čim več izvedeti in poudariti, kar je za izbrano vrsto še posebej pomembno ali značilno. Monografsko so opisana drevesa in grmi, ki so ob vzhodni jadranski obali avtohtoni in splošno razširjeni (na primer črnika, puhasti hrast, mali jesen, črni gaber, kraški beli gaber, rdečeploдни brin, širokolistna zelenika), avtohtoni, a zelo redki (na primer oplutnik, prnar, šmak), nekateri v tem prostoru (Dinaridi) endemični (na primer skalna moltkovka, tilovina). Predstavljene so značilne sredozemke, kot so drevesasta resa, navadna jagodičnica, mirta in navadni rožmarin, vrste, ki so tu (najbrž) doma, a so hkrati pogosto tudi gojene, kot dišavnice, okrasne ali kulturne rastline, na primer oljka, žajbelj, sivka, oleander, prav tako tudi nekatere tujke, ki so jih in jih še sadijo v drevoredih, parkih, vrtovih in nanje ob obali pogosto naletimo, na primer kanarski datljevec, pahljačasta vašingtonka ali kitajski trahikarp, tudi take, ki se širijo v naravo in so torej invazivne, na primer visoki pajesen in pa-

pirjevka. Za trdega hribovca (alpskega človeka), kot sem sam, je v knjigi zelo veliko novega, meni povsem neznanega ali slabo znanega, za tiste, ki Jadran obiskujete vsako leto in se podate tudi južneje od Slovenije in vas rastlinstvo zanima, pa bodo bolj ali manj znane fotografije kar vabile k branju in učenju. Obsežno monografijo zaključujeta seznam najpomembnejših uporabljenih virov in kazalo slovenskih in latinskih imen. Vsekakor smo, čeprav nam pripada le skromen del jadranske obale, v svojem jeziku dobili zelo uporabno, izčrpno, strokovno korektno ter oblikovno in slikovno vsečno monografijo o njeni drevnini, ki jo lahko toplo priporočam širokemu krogu bralcev, botanikom in ljubiteljem, študentom in upokojevcem. Verjamem, da bodo z zanimanjem posegli po njej tudi naši južni sosedje Hrvati (in morda celo Črnogorci), saj jezikovna ovira ni prehuda, v knjigi pa sta v precejšnjem delu opisani njihovo naravno bogastvo in kulturna dediščina, na kar so upravičeno lahko ponosni.

Naše nebo • Rimska cesta in zvezdne kopice

Rimska cesta in zvezdne kopice

Mirko Kokole

Jeseni, v jasnih nočeh, lahko vidimo Rimsko cesto iz krajev, ki niso svetlobno preveč onesnaženi. To je pas, ki je s prostim očesom viden kot meglica, ki se razprostira čez nebo, v resnici pa je sestavljen iz milijonov zvezd, ki sestavljajo galaksijo, v kateri se nahajamo. Rimska cesta je v jesenskih nočeh še posebej zanimiva. V mesecu oktobru se okoli desete ure zvečer razprostira prav čez celotno nebo, saj se razteza od jugozahodnega obzorja preko zenita do severozahodnega obzorja. Če imamo daljnogled ali majhen teleskop, lahko hitro vidimo, kako

veliko zvezd jo sestavlja. Najboljši inštrument za opazovanje Rimske ceste je majhen teleskop s čim krajšo goriščno razdaljo in čim večjim premerom, tako da je vidno polje veliko in da z njim zberemo čim več svetlobe. Na trgu se danes dobi veliko takih teleskopov, na primer s premerom 80 milimetrov in goriščno razdaljo 400 milimetrov, kar je tako rekoč idealna kombinacija za opazovanje Rimske ceste. Teleskop lahko postavimo na stabilno stojalo tako, da lahko svobodno spreminjamo pogled. Za tako opazovanje ne potrebujemo sledečega te-